

1. Poslavskaya A. I. Eksplitsitnoe i implitsitnoe otritsanie v nemetskom yazyke (na materiale proizvodnoj i neproizvodnoj leksiki): avtoref. dis... kand. filol. nauk: 10.02.04/A.I. Poslavskaya; L'vov. gos. un-t. – L'vov, 1990. – 16 s.

2. Kharitonova I.Ya. Voprosy vzaimodejstviya leksiki i grammatiki / I.Ya. Kharitonova. – K. : Vishha shkola, 1982. – 160 s.

Рассмотрены семантические различия простых и производных глаголов, обусловленные процессом девербации. Результатом данного процесса являются оппозиции лексических и субкатегориальных признаков, которые могут сохраняться или нейтрализоваться в контексте.

Глаголы речи, девербация, транспозиция, оппозиция, нейтрализация, парадигма.

The article focuses on the semantic differences between simple and derived verbs formed by the process of deverbation. The verbs can be compared on different levels: structural, semantic and functional. The most problematic issues in verbal semantics are semantic and functional.

It is essential not only to identify the differences between the verbal semantic structures, but also similarities. It makes possible to determine the range of semantic differences and divisions in the area of synonymy of simple and derived verbs.

Inseparable prefixes in German influence the meaning of the root so that the semantic relationship between the primary and secondary meanings may be partially or completely semantically broken. In both cases we deal with a different measure of lexical-semantic differences between simple and derived verbs. Due to the deverbation a derived verb can change its denotative meaning partially or completely. If a denotative meaning changes completely it leads to the transposition of a verb to another lexical-semantic field.

Changes in the lexical meaning of a deverbative word cause changes in its subcategorical meanings. Simple and derived verbs may differ in subcategorical features. Thus, there is a formation of oppositions of subcategorical features such as verb paradigms of number, person, mood, aspect, and tense.

Lexical and subcategorical changes of derived verbs which have inseparable prefixes influence the nature of syntactic valency. Besides, there is a limit of maximum and minimum semantic differences of simple and derived verbs in the language system. Minimal semantic differences are typical of synonymy. In this area practically there are no any changes. This comparative analysis of simple and derived verbs needs further research in terms of conceptual semantics.

Verbs of speech, deverbation, transposition, opposition, neutralization, paradigm.

УДК 811.161.2'367.332.2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНИХ РІЗНОВИДІВ ОДНОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ АПЕЛЯЦІЇ

Н. Л. Вітрук, кандидат філологічних наук

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Проаналізовано функційно-семантичні різновиди односкладних речень апеляції та обґрунтовано принципи диференціації вокативних конструкцій, здійснених загалом з урахуванням їх функційних, семантичних й інтонаційних особливостей.

Сфера апеляції, односкладні речення апеляції, звертання, функційно-семантичні групи односкладних речень апеляції.

У сучасній українській літературній мові односкладні речення апеляції (вокативні речення, речення-звертання) поряд з номінативними та генітивними конструкціями вважають одним з різновидів іменних односкладних синтаксичних одиниць. Основне їх призначення – апелювати до адресата мовлення, називаючи його та спонукаючи до розмови чи певних дій. Репрезентуючи окрему функціональну мовну сферу – сферу апеляції, вокативні речення мають відповідне представлення не тільки на формально-синтаксичному, а й функційно-семантичному рівні, що є значно складнішим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поглиблений аналіз семантико-синтаксичної природи синтаксичних одиниць, проведений останнім часом в українському мовознавстві І. Р. Вихованцем, П. С. Дудиком, М. С. Скабом, К. Ф. Шульжуком, В. Д. Шинкаруком та ін. [2, 5, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18], зумовили потребу по-новому висвітлити і проблему функційно-семантичних різновидів односкладних речень апеляції.

Питанню визначення принципів диференціації односкладних речень сфери апеляції приділено менше уваги, ніж реченням сфери репрезентації, оскільки відчутною є відмінність між: 1) розгалуженістю сфер (сфера репрезентації ширша за своїми можливостями), 2) часовим діапазоном процесу вивчення (сфера апеляції – порівняно новий об'єкт лінгвістичного дослідження) та 3) неоднозначною синтаксичною кваліфікацією номінативних і вокативних конструкцій у лінгвістиці (відомо, що російські мовознавці, наприклад, інтерпретують статус вокативних речень по-різному, інколи ці конструкції зовсім не вирізняють з-поміж інших звертальних форм і українські дослідники) тощо. Зауважимо також, що багатоаспектний аналіз односкладних речень сфери репрезентації (номінативних речень) впродовж тривалого часу сприяв досить детальному вивченню й окресленню їх функційно-семантичних виявів. Учені-лінгвісти з'ясували, що називання, констатація, ствердження наявності, буття або існування предмета, явища, особи чи будь-якого поняття можуть відображати у процесі комунікації такі різновиди речень сфери репрезентації: буттєві (описові, екзистенційні), вказівні, оцінні (оцінно-буттєві), називні (власне називні), побажально-буттєві (спонукально-буттєві), субстантивні якісно-оцінні конструкції та «називний уявлення» («називний теми») [3, с. 155-161]. Натомість визначення різновидів вокативних речень потребує певного розгляду й узагальнення. Тому **мета нашого дослідження** – з'ясувати виокремлені й описані мовознавцями структурно-семантичні різновиди односкладних речень апеляції, виявити принципи їх розмежування та специфіку функціонування.

Виклад основного матеріалу. Оскільки за формою вираження вокативні речення однотипні, то «в основу їх класифікації кладуть загалом не структурно-граматичні, а функційні ознаки. При цьому беруть до уваги також особливості інтонації, від якої [...] і залежать зазвичай синтаксичні функції» [6, с. 142]. За таким містким принципом, який враховує і поєднує при визначенні певного різновиду речень апеляції їх функціональні, семантичні й інтонаційні особливості у відповідній контекстуальній ситуації, побудовані більшість, здійснених синтаксистами, розмежувань вокативних конструкцій. Зроблені також спроби лексико-семантичного поділу О. Володіним та В. Храковським, на основі якого описано вісім розрядів слів, які можуть виступати в ролі вокатива [13, с. 255–257]. О. Гвоздев при виокремленні груп іменних речень апеляції звернув увагу на тип інтонації, виявивши три її основні види – інтонацію докору, радості й заборони [4, с. 191].

В українських та російських граматиках першу групу вокативних утворень формують **спонукально-кличні конструкції** або **речення-заклики**, метою яких є примусити співбесідника відгукнутись, якимось зреагувати, відповісти на заклик, прохання, вимогу: – *Панове лицарство!* – *палко мовив, піднісши руки, Младович...*

(М. Старицький); *Зібрав Тарас козаченьків – Поради прохати: «Отамани-товариші, Брати мої, діти!»* (Т. Шевченко). Семантика в таких конструкціях дуже близька до звичайних звертань, але «відрізняється від останніх інтонаційно-граматичною самостійністю» [1, с. 442]. Саму ж інтонацію характеризують як напружену, вимовлену «порівняно у повільному темпі» [6, с. 149]. Вокативні спонукально-кличні речення виокремлюють Б. Кулик [7, с. 169], О. Попов [9, с. 37], П. Дудик [5, с. 265], А. Кулагин [6, с. 149], К. Шульжук [15, с. 221–222], В. Бабайцева [1, с. 442–443], І. Вихованець [2, с. 86], М. Скаб [11, с. 180–181; 10, с. 40], автори «Украинской грамматики» [12, с. 298] та інші. Крім того, значення спонукування для вокативних речень, як і значення буттєвості в номінативних, є одним із виявів їх предикативності й одночасно свідченням про «позицію автономного синтаксичного утворення» [11, с. 174].

Граматики до другої групи самостійних вокативних конструкцій відносять **емоційно-окличні одиниці** або **речення з виразною спонукальною функцією**, які спрямовані на те, щоб змусити мовця припинити розмову, подальші задумані дії, застерегти від небажаних вчинків. За змістом цей різновид граматичних утворень складніший та глибший, ніж речення першої групи, оскільки передає заборону, докір, осуд, закид, іронію, насмішку, презирство, а також висловлює різні почуття – тривогу, переживання, застереження, гнів тощо (Б. Кулик [7, с. 169], О. Попов [9, с. 37–38], П. Дудик [5, с. 265–266], К. Шульжук [15, с. 222–223], В. Бабайцева [1, с. 433–434], М. Скаб [11, с. 181; 10, с. 40]). Наприклад: ***О ти, з черленими очима, Ти, у черленім жупані!** Чо став еси ми за плечима?* (Ю. Федькович); – ***Парасинко, доньцю!*** – сказала вона одної днини, глибоко зітхаючи й чорні брови підводячи журливо вгору... (О. Кобилянська); ***Дочко, голубко моя!** Нащо ж я родила тебе, нащо годувала?* (Панас Мирний). Яскраво виражений емоційний характер зазначених синтаксичних конструкцій послаблює функцію спонукування [15, с. 222–223]. Утворенню емоційно-оцінних речень-звертань сприяє не попереднє / наступне висловлювання, а вся мовна ситуація [9, с. 38].

Означення, вигуки *о, ех, ей* та іменникові займенники *ти, ви* є структурними показниками вокативних емоційно-оцінних конструкцій [9, с. 38; 14, с. 223]. Інтонація характеризується як оклична, вимовлена «напруженим, досить швидким темпом з різким обривом в кінці» [6, с. 146–147].

Третьою функціонально-семантичною групою односкладних іменних речень апеляції об'єднані **конструкції, що виражають різноманітні реакції** мовців на дії та слова співрозмовника, передають їх внутрішні переживання: здивування, радість, любов, вдячність, повагу, прихильність, переляк, захоплення тощо, наприклад: *«**Ти прийшов?! Вернувся?! Сину мій, синочок!**»* (В. Сосюра); *«**Панночко моя люба!** – весело затараторила вона»* (Панас Мирний); *«**Це не могло бути жартом, бо в його обіймах я вся тонула, падала в безвість стрімголов. – Моя маленька... Моє золото...**»* (Ірина Вільде). За емоційністю та окличною інтонацією охарактеризовані вокативні речення дуже близькі до конструкцій попередньої групи, куди їх переважно і зараховують, проте за змістовим наповненням, яке супроводжується різним інтонаційним відтінком (наприклад, у реченнях із значенням здивування, вимовленим на високих тонах, інтонація набуває

запитального відтінку, зі значенням любові – розповідного), для деяких граматистів вони становлять окремий різновид (Б. Кулик [7, с. 169], П. Дудик [5, с. 266], А. Кулагин [6, с. 144–146, 150–151], І. Вихованець [2, с. 86], М. Скаб [11, с. 181; 10, с. 40–41]).

Проблемним є зарахування до односкладних іменних речень апеляції **власне вокативних синтаксичних одиниць** або **звертань-характеристик** на зразок: «*Ой ви, Єви! Ой ви, спокусительки! [...] Чом же ти не сказала, що не підеш за мене?*» (І. Нечуй-Левицький); «*Жезницький. Гадюко! З тобою пан Потоцький розмовляє!*» (І. Карпенко-Карий). За словами О. Попова, «з одного боку, це емоційно забарвлені звертання, що виражають цілу думку, з другого – це неповні речення без підмета, які виникають як підсумок впізнавання осіб; обидва ці моменти проявляються одночасно» [9, с. 38]. Проте вчений трактував їх як вокативні речення, але такі, які виконують функцію предиката двоскладних неповних одиниць [9, с. 39]. Подібну думку висловила І. Микута, оскільки «звертання-характеристики можна розгорнути в повне речення, де звертання відіграватиме роль іменної частини присудка» [8]. В. Бабайцева, характеризуючи складну семантику якісно-оцінних вокативних речень, яка містить, на її думку, кілька компонентів – семи звертання, буттєвості й номінації, що дає змогу цим конструкціям входити в систему синонімічних засобів синтаксису, зарахувала їх до перехідних граматичних утворень з логіко-синтаксичною членованістю [1, с. 460–463].

Не однакові й погляди українських мовознавців, одні розглядають власне оцінні вокативні речення як різновид односкладних членованих одиниць (І. Кучеренко, І. Вихованець, М. Скаб), а інші (П. Дудик, К. Шульжук, І. Слинько) – поза межами як односкладних, так і двоскладних конструкцій [15, с. 224].

Поряд із зазначеними типами речень апеляції, К. Шульжук проаналізував ще дві групи граматичних конструкцій, які зарахував до номінативних одиниць – це **звертальні формули оцінного характеру** (*Ти ж мій батеньку, ти ж мій рідненький, та ти ж мій повільненький світу!*) й **«кличний уявлення»** (*Ой гаю, гаю, зелен розмаю, порадь мені, матінко, що робити маю*) [15, с. 25–226]. Звертальні формули, на думку вченого, належать до номінативних, бо є цілком самостійними окремими висловами, які «з семантико-граматичного погляду можуть розчленовуватись» [15, с. 225], а «кличний уявлення» – оскільки, такі конструкції «не просто означають буття, а, маючи послаблене значення звертання, виявляють емоційне ставлення того, хто говорить, до названого ним адресата» [15, с. 226].

Однак, зважаючи на те, що односкладні речення апеляції з семантичного боку постійно характеризують як інформаційно наповнені утворення, що здатні виконувати не тільки одну спонукальну, а й інші, зумовлені контекстом, функції (наприклад, повідомляти про соціальний статус особи, вказувати на особисті відносини зі співбесідником тощо), їх синтаксичний статус справді визначити нелегко. Тим більше, що другорядна роль дейктичної функції та чіткіше вираження значення буття чи називання часто наближає предикативність вокативів до предикативності номінативних речень, а висока емоційність, навпаки, – до вигуківих нечленованих конструкцій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, семантика розглянутих різновидів речень апеляції більшою чи меншою мірою залежить від багатьох граматичних чинників (інтонації, функцій (називання, спонукання), лексичного наповнення, комунікаційних завдань та мовної ситуації), які сприяють утворенню окремих груп.

Перспективу дослідження вбачаємо в описі двох підграматик –репрезентації та апеляції, оскільки простежуємо функційно-семантичну подібність обох іменних типів односкладних речень: по-перше, у номінації (номінативними конструкціями предметів, явищ, осіб навколишньої дійсності, вокативними – номінація адресата мовлення); по-друге, у контекстуальній незалежності (обидва типи речень є самостійними синтаксичними утвореннями, які, завдяки своїй специфічності, можуть сконцентрувати в невеличкій структурі всю повноту інформації); по-третє, у логіко-синтаксичному членуванні (основу конструкцій складає суб'єктно-предикатна структура думки); по-четверте, у високій емоційній забарвленості (для вокативних утворень – це одна із характерних ознак, для номінативних, де вона виражена менш інтенсивніше, – лише часткова) тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабайцева В. В. Система односоставных предложений в современном русском языке : монография / В. В. Бабайцева. – М. : Дрофа, 2004. – 512 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник для студ. філол. фак-тів вузів / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
3. Вітрук Н. Л. Різновиди односкладних речень репрезентації у сучасній українській літературній мові / Надія Вітрук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонУН, 2011. – Вип. 22. – С. 155–161.
4. Гвоздев А. Н. Современный русский литературный язык: Синтаксис : учеб. пособие / А. Н. Гвоздев / с прил. Е. С. Скобликовой. – 5-е изд., доп. – М. : Книжный дом „Либроком”, 2009. – Ч. 2. – 352 с.
5. Дудик С. П. Из синтаксису простого речення : навч. посібник / П. С. Дудик. – Вінниця, 1999. – 298 с.
6. Кулагин А. Ф. Вокативные предложения в современном русском языке / А. Ф. Кулагин // Вопросы синтаксиса и стилистики русского литературного языка : труды III–IV конф. кафедр русского языка пед. ин-тов Поволжья (1959–1960) / [ред. проф. Малаховский В. А.]. – Куйбышев, 1963. – С. 133–155.
7. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис : підручн. для ф-тів мови і л-ри пед. ін-тів / Б. М. Кулик. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К. : Рад. школа, 1965. – Ч. 2. – 283 с.
8. Микута И. В. Функциональные особенности обращений в современном французском языке [Электронный ресурс] / И. В. Микута // Квантитативная лингвистика и семантика. – Новосибирск, 2001. – Вып. 3. – С. 129–133. – Режим доступа : <http://philology.ru/linguistics3/mikuta-01.htm>. – Дата доступа : 08.01.2010.
9. Попов А. С. Обращения-предложения в современном русском языке / А. С. Попов // Русский язык в школе. – 1958. – № 5. – С. 36–39.
10. Скаб М. С. Вокативні речення сучасної української мови / Мар'ян Скаб // Українська мова. – 2002. – № 1. – С. 32–41.

11. Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові : монографія / М. С. Скаб. – Чернівці : Місто, 2002. – 272 с.
12. Украинская грамматика / отв. ред. В. М. Русановский. – К. : Наук. думка, 1986. – 360 с.
13. Храковский В. С. Семантика и типология императива: Русский императив : монографія / В. С. Храковский, А. П. Володин / [отв. ред. В. Б. Касевич.]. – 2-е изд., стереотип. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 272 с.
14. Шульжук К. Ф. Звертання в українських народних піснях / К. Ф. Шульжук // Мовознавство. – 1968. – № 6. – С. 69–73.
15. Шульжук К. До питання про вокативні речення / К. Шульжук // Граматика слова і граматики мови : зб. наук. праць, присвячений ювілею д.ф.н., проф., члена-кореспондента НАН України І. Р. Вихованця / укл. А. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 218–228.
16. Шинкарук В.Д. Структури із соціальним змістом категоричності / В.Д. Шинкарук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського. Серія: Філологія.– Вінниця, 1999.– № 1.– С. 91–94.
17. Шинкарук В.Д. Особливості комунікативних типів директивної модальності та засоби її вираження / В.Д. Шинкарук // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Слов'янська філологія.– Чернівці: Рута, 2000.– Вип.87.–С.170–177.
18. Шинкарук В.Д. Особливості директивних висловлень в сучасній українській мові / В.Д. Шинкарук // Проблеми граматики і лексикології української мови: Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгаманова.– К.: НПУ, 2001.– С. 136–148.

References

1. Babaytseva V. V. Sistema odnosostavnykh predlozhenij v sovremennom rusском yazyke : monografiya / V. V. Babaytseva. – М. : Drofa, 2004. – 512 s.
2. Vykhovanets' I. R. Gramatyka ukrains'koi movy. Syntaksys : pidruchnyk dlya stud. filol. fak-tiv vuziv / I. R. Vykhovanets'. – К. : Lybid', 1993. – 368 s.
3. Vitruk N. L. Riznovydy odnoskladnykh rechen' reprezentatsii u suchasnij ukrains'kij literaturnij movi / Nadiya Vitruk // Lingvistychni studii : zb. nauk. prats' / Donets'kyj nats. un-t ; nauk. red. A. P. Zagnitko. – Donets'k : DonUN, 2011. – Vip. 22. – S. 155–161.
4. Gvozdev A. N. Sovremennyj russkij literaturnyj yazyk: Sintaksis : ucheb. posobie / A. N. Gvozdev / s pril. E. S. Skoblikovoj. – 5-e izd., dop. – М. : Knizhnyj dom „Librokom”, 2009. – Ch. 2. – 352 s.
5. Dudyk S. P. Iz syntaksysu prostogo rechennya : navch. posibnyk / P. S. Dudyk. – Vinnytsya, 1999. – 298 s.
6. Kulagin A. F. Vokativnye predlozheniya v sovremennom rusском yazyke / A. F. Kulagin // Voprosy sintaksisa i stilistiki russkogo literaturnogo yazyka : trudy III–IV konf. kafedr russkogo yazyka ped. in-tov Povolzh'ya (1959–1960) / [red. prof. Malakhoskij V. A.]. – Kujbyshev, 1963. – S. 133–155.
7. Kulyk B. M. Kurs suchasnoi ukrains'koi literaturnoi movy: Syntaksys : pidruchn. dlya f-tiv movy i l-ry ped. in-tiv / B. M. Kulyk. – 2-e vyd., pererobl. i dopovn. – К. : Rad. shkola, 1965. – Ch. 2. – 283 s.

8. Mikuta I. V. Funktsional'nye osobennosti obrashhenij v sovremennom frantsuzskom yazyke [Elektronnyj resurs] / I. V. Mikuta // Kvantitativnaya lingvistika i semantika. – Novosibirsk, 2001. – Vyp. 3. – S. 129–133. – Rezhim dostupa : <http://philology.ru/linguistics3/mikuta-01.htm>. – Data dostupa : 08.01.2010.

9. Popov A. S. Obrashheniya-predlozheniya v sovremennom russkom yazyke / A. S. Popov // Russkij yazyk v shkole. – 1958. – № 5. – S. 36–39.

10. Skab M. S. Vokatyvni rechennya suchasnoi ukrains'koi movi / Mar'yan Skab // Ukrains'ka mova. – 2002. – № 1. – S. 32–41.

11. Skab M. S. Gramatyka apelyatsii v ukrains'kij movi : monografiya / M. S. Skab. – Chernivtsi : Misto, 2002. – 272 s.

12. Ukrainskaya grammatika / otv. red. V. M. Rusanovskij. – K. : Nauk. dumka, 1986. – 360 s.

13. Khrakovskij V. S. Semantika i tipologiya imperativa: Russkij imperativ : monografiya / V. S. Khrakovskij, A. P. Volodin / [otv. red. V. B. Kasevich.]. – 2-e izd., stereotip. – M. : Editorial URSS, 2002. – 272 s.

14. Shul'zhuk K. F. Zvertannya v ukrains'kikh narodnykh pisnyakh / K. F. Shul'zhuk // Movoznavstvo. – 1968. – № 6. – S. 69–73.

15. Shul'zhuk K. Do pytannya pro vokatyvni rechennya / K. Shul'zhuk // Gramatyka slova i gramatyka movy : zb. nauk. prats', prysvyachenyj yuvileyu d.f.n., prof., chlenakorespondenta NAN Ukrainy I. R. Vykhovantsya / ukl. A. Zagnitko. – Donets'k : DonNU, 2005. – S. 218–228.

16. Shynkaruk V.D. Struktury iz sotsial'nym zmistom kategorychnosti / V.D. Shynkaruk // Naukovi zapysky Vinnyts'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu im. M.Kotsyubyn'skogo. Seriya: Filologiya.– Vinnytsya, 1999.– № 1.– S. 91–94.

17. Shynkaruk V. D. Osoblyvosti komunikatyvnykh typiv dyrektyvnoi modal'nosti ta zasobiv yii vyrazhennya / V. D. Shynkaruk // Naukovyj visnyk Chernivets'kogo universytetu: Zbirnyk naukovykh prats'. Slov'yans'ka filologiya.– Chernivtsi: Ruta, 2000.– Vip.87.–S.170–177.

18. Shynkaruk V.D. Osoblyvosti dyrektyvnykh vysloven' v suchasnij ukrains'kij movi / V. D. Shynkaruk // Problemy gramatyky i leksykologii ukrains'koi movy: Zbirnyk naukovykh prats' / Nats. ped. un-t im. M.P.Dragamano.– K.: NPU, 2001.– S.136–148.

Проанализированы функционально-семантические разновидности односоставных предложений апелляции и обоснованы принципы дифференциации вокативных конструкций, осуществленных в целом с учетом их функциональных, семантических и интонационных особенностей.

Сфера апелляции, односоставные предложения апелляции, обращение, функционально-семантические группы односоставных предложений апелляции.

The article highlights the issue of separation of functional-semantic varieties of composite sentences of appeal in linguistics. It is indicated that composite sentences of appeal in the modern Ukrainian literary language is considered to be one of the types of nominative composite syntactic units, the main purpose of which is to appeal to the speech addressee, naming him and encouraging to conversation or some actions.

Vocative constructions represent separate functional linguistic sphere – sphere of appeal, which has a number of means of expression, specialized to implement certain functions. These syntactic units also have the appropriate representation not only in formal-syntactic, but also in functional-semantic level, which is much more complicated and syncretic.

The author noted that compared to the composite sentences of representation, sentences of appeal are given much less attention because there is an appreciable difference between: 1) branching of spheres (sphere of representation is more extensive in its capabilities), 2) time range of study process (sphere of appeal is a relatively new object of linguistic study) and 3) ambiguous syntactic qualification of nominative and vocative constructions in

linguistics (it is known that Russian linguists, for example, interpret the status of vocative sentences in different ways, sometimes these structures do not distinguish from other forms of appeal and Ukrainian researchers) etc.

Attention should be paid to the fact that well-known linguists singled out the following types of composite sentences of sphere of representation (nominative sentences): existential (narrative, existential) directive, evaluative (evaluative- existential), nominative (properly nominative), wishing-existential (motivating- existential), substantive qualitative-evaluation constructions and „imaginary nominative” („subject nominative”). Instead, functional-semantic expressions of composite sentences of appeal are divided into: motivating-vocative (sentences- appeals), emotional exclamation structures (sentences with a clear motivating function), sentences that express a variety of reactions, and in fact vocative sentences.

Special attention in the article is paid to the principles of differentiation of vocative structures, generally made on the basis of their functional, semantic and intonational features in the relevant contextual situation. Because of the similarity in terms of formal expression, structural and grammatical features of sentences of appeal weren't placed in the basis of classification. Science also knows attempts of lexical-semantic separation of these syntactic units, getting as a result the description of eight categories of words that can act as vocatives.

The features of each kind of functional-semantic composite sentence of appeal were traced, in particular the following: 1) motivating-vocative constructions or sentences - appeals are very close to simple appeals, as they force the interlocutor to respond somehow, to react, respond to the call request requirement, but they are characterized by intonational and grammatical independence, 2) emotional exclamation units or sentences are much more complex and deeper by content than the previous ones, as their intention is to compel the speaker to stop talking, prevent further actions, warn against undesirable behavior and also to prevent banning, rebuke, reprimand, reproach, irony, ridicule, contempt and express different feelings (anxiety, distress, caution, anger, etc.), 3) constructions that express a variety of reactions of the interlocutor to speakers' actions and words of and convey their inner emotions (surprise, joy, love, gratitude, respect, affection, fear, admiration) and remind by meaning emotionally vocative constructions, however, accompanied by another and at the same time varying intonation shade, 4) proper vocative syntactic units or appeal-characteristics, the syntactic status of which is questionable and not fully defined, appear as a result of recognition of persons with emotionally charged nature and express the whole opinion, 5) appealing formula and „imaginary vocative” scholars enrolled to the nominative syntactic units, considering them entirely separate and distinct expressions.

It was determined that the semantics of the considered varieties of composite sentences of appeal largely depends on various grammatical factors (intonation functions (naming, motivation), lexical content, communication tasks and the language situation), which contribute to the formation of separate groups.

We found a number of similarities, specific to functional-semantic varieties of composite sentences of representation and appeal: first of all – in nomination, secondly – in contextual independence and thirdly, in the logic-syntactic division, and fourthly – in high emotional colouring.

The scope of appeal, one-member sentences of appeal, address, functional-semantic groups of one-member sentences of appeal.